

Nierówne narażenie

Dochody z przemysłu węglowego barierą dla dekarbonizacji samorządów

Wiśła, 2023 11 16

REGIONALNE FORUM ENERGETYCZNE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Fundacja Instrat:

Bernard Swoczyna - Główny Ekspert w Programie badawczym Energia i Klimat,
doktorant SGGW

Michał Hetmański - Prezes Zarządu

Instrat - wspieramy debatę i polityki publiczne otwartymi danymi i badaniami, działając na rzecz sprawiedliwej, zielonej i cyfrowej gospodarki

Solidne podstawy technologiczne:
własne narzędzia do modelowania i
monitorowania rynku energii

Partnerstwa z sektorem publicznym,
inwestorami i społeczeństwem
obywatelskim

Think tank z Polski
z oddziaływaniem na Brukselę

> 25 analityków, badaczy i ekspertów ds.
polityk publicznych

7 lat działalności

> 6m wyświetleń miesięcznie
Rozpoznawalność w mediach
międzynarodowych

Wsparcie na rzecz regionów węglowych - od planowania sprawiedliwej transformacji do implementacji

1

Wielkopolska Wschodnia

- TPST i koncepcja neutralności klimatycznej do 2040 r.
- pozyskanie 80 mln zł na budowanie zdolności instytucjonalnej (LIFE AFTER COAL)
- program pracowniczy "Droga do zatrudnienia po węglu"
- partnerstwo ze związkami zawodowymi
- dyplomacja klimatyczna (Powering Past Coal Alliance)

2

Małopolska Zachodnia

- Zielona Oaza Innowacji

3

Bełchatów

- diagnostyka pod kątem TPST

Zatrudnienie w regionach węglowych (tys.)

Źródło: [Baza danych kopalń węglowych w Polsce](#) (Instrat, 2023).

Wpłaty od przemysłu węglowego

Identyfikacja gmin

z przemysłem węglowym

- dane PIG dotyczące lokalizacji eksploatowanych obecnie złóż węgla kamiennego i brunatnego
- dane PSE i URE dot. systemowych elektrowni ciepłych (JWCD)
- dane przestrzenne (mapy) - Geoportal, OpenStreetMap
- bazy danych o kopalniach i elektrowniach na energy.instrat.pl
- literatura krajowa i zagraniczna dot. przemian w gospodarce lokalnej w obliczu zmian w strukturze dochodów

Zapytania o dane

jako o informację publiczną

- zapytania o informację publiczną - dochody podatkowe z wymienionych branż (na podstawie kodów PKD) - wydobywanie węgla kamiennego, wydobywanie węgla brunatnego i produkcja energii elektrycznej
- pobranie danych finansowych z Bazy Danych Lokalnych GUS
- weryfikacja i podział danych w oparciu o podstawowe, najłatwiejsze do zweryfikowania kryteria

Analiza i synteza danych

opracowanie wyników

- analiza danych za pomocą metod statystycznych, określenie progów istotności dla różnic pomiędzy gminami
- określenie zbioru gmin, w których dochody z przemysłu węglowego pełnią szczególną rolę dla samorządu
- propozycja rekompensat dla gmin o potencjalnie ponadstandardowej utracie dochodów
- dyskusja wyników

Gminy o wysokim udziale przemysłu węglowego w dochodach

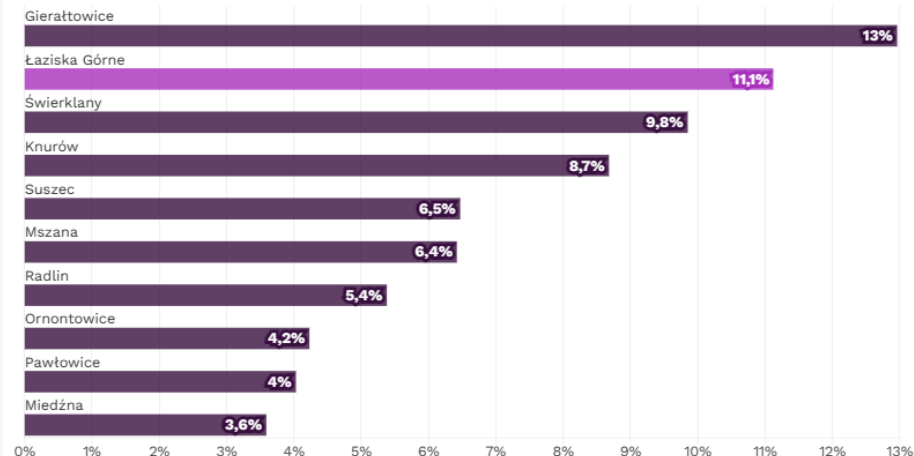
woj. śląskie
regiony węglowe

wszystkie

10 gmin o najwyższym udziale dochodów z przemysłu węglowego

Dochody z przemysłu węglowego jako procent całkowitych dochodów gminy

■ Wyłącznie wydobycie węgla kamiennego ■ Łącznie wydobycie węgla kamiennego i produkcja prądu z węgla kamiennego

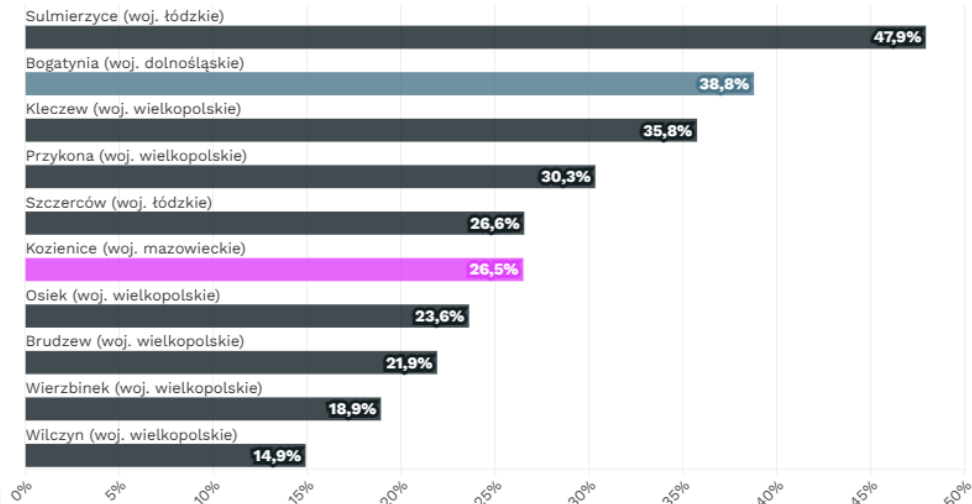
Źródło: opracowanie własne Instrat na podstawie badań ankietowych (Swoczyna, Karaczun, 2023).
Uwzględniono wyłącznie gminy z woj. śląskiego, które rok temu przestały dane w odpowiedzi na zapytanie.

10 gmin o najwyższym udziale dochodów z przemysłu węglowego

Dochody z przemysłu węglowego jako procent całkowitych dochodów gminy

■ Wyłącznie wydobycie węgla brunatnego ■ Łącznie wydobycie węgla brunatnego i produkcja prądu z węgla brunatnego
■ Wyłącznie produkcja prądu z węgla kamiennego

Źródło: opracowanie własne Instrat na podstawie badań ankietowych (Swoczyna, Karaczun, 2023).
Uwzględniono wyłącznie gminy z próbki badawczej.

Gierałtowice

Miasto o dużym udziale wpłat z wydobycia węgla

1

ŚREDNIA WIELKOŚĆ

12 093 mieszkańców

W gminach o małej i średniej liczbie mieszkańców wpływy z kilku zakładów przemysłowych potrafią stanowić istotny udział w budżecie samorządu.

2

ZNACZNA WYSOKOŚĆ

dochodów z KWK

Dochody z działalności węglowej na poziomie 9,57 mln zł za rok 2019 (791,19 zł/mieszkańca). Ograniczona rola innego przemysłu poza węglowym.

3

DOCHODY NA MIESZKAŃCA

powyżej mediany

Dochody gminy (w zł na mieszkańca rocznie) plasują gminę nieco powyżej przeciętnego dla Polski poziomu możliwości budżetowych.

Rybnik

Miasto o większej dywersyfikacji dochodów

1

DUŻE MIASTO

138 319 mieszkańców

Dochody z opłat lokalnych i podatków od kopalń i elektrowni stanowią tylko część zdywersyfikowanej bazy dochodowej samorządu.

2

BARDZO WYSOKIE DOCHODY

z KWK i elektrowni

Dochody z działalności węglowej (kopalń i Elektrowni Rybnik) na poziomie 37,9 mln zł za rok 2019 (274,14 zł/mieszkańca).

3

DOCHODY MIASTA

powyżej mediany

Dochody miasta (w zł na mieszkańca rocznie) plasują Rybnik istotnie powyżej przeciętnego dla Polski poziomu możliwości budżetowych.

Gliwice

Miasto o zdywersyfikowanej strukturze dochodów

1

DUŻE MIASTO

179 154 mieszkańców

Zdywersyfikowana baza dochodów (różnorodny przemysł, usługi, turystyka, znaczna liczba płatników).

2

UMIARKOWANA WYSOKOŚĆ

dochodów z KWK

5,05 mln zł za 2019 rok, czyli 28,20 zł na mieszkańca. Stanowi to 0,39% całkowitych dochodów samorządu.

3

DOCHODY MIASTA

powyżej mediany

Dochody miasta (w zł na mieszkańca rocznie) plasują Gliwice znacznie powyżej przeciętnego dla Polski poziomu możliwości budżetowych.

Dochody na mieszkańca rocznie

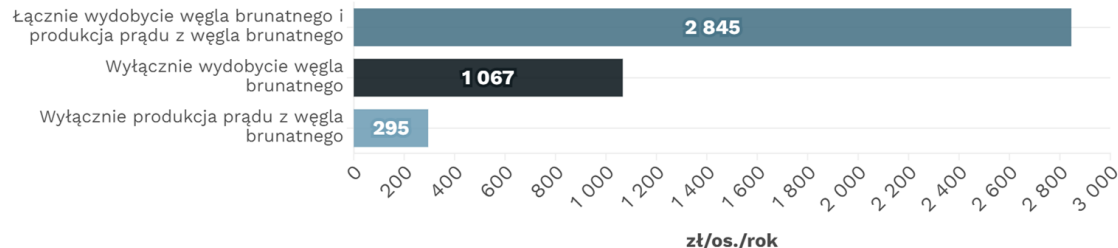
Największe dochody na mieszkańca w gminach powiązanych z węglem brunatnym

Średnie dochody z przemysłu węglowego wśród badanych gmin w 2019 r. – średnia ważona liczbą mieszkańców

Węgiel kamienny

Węgiel brunatny

Źródło: opracowanie własne Instrat na podstawie badań ankietowych (Swoczyzna i Karaczun, 2023).

Źródło: Swoczyzna, Karaczun (2023)

Na obszarach wydobywania węgla kamiennego występuje wysoka gęstość zaludnienia – stąd skutki finansowe dla samorządu dotyczą większą liczbę mieszkańców

Niezbędne wsparcie

Szacunkowe kwoty

Kwoty wsparcia dla gmin węglowych w całym kraju dla hipotetycznego (z oczywistych względów niemożliwego) scenariusza zakończenia rzeczzonej działalności w tym samym roku

Kryterium dochodów gminy (metoda 5)

222 mln zł rocznie

Najkorzystniejsze z 5 kryteriów

501 mln zł rocznie

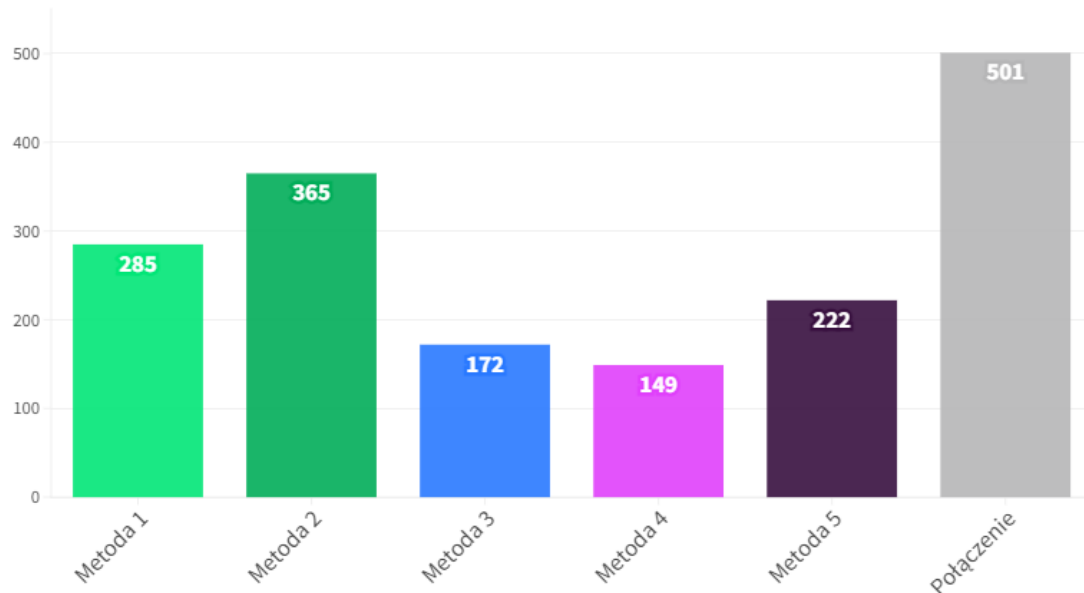
W skali całego kraju

Rekompensaty dla narażonych gmin nie są wielkim wydatkiem

Nawet przyjęcia najbardziej hojnego połączenia metod liczenia rekompensat (patrz tabela 1), koszty w skali kraju sięgają tylko 501 mln zł rocznie.

mln zł rocznie

Źródło: Opracowanie własne Inostrat na podstawie badań ankietowych <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2023.113658>, wszystkie wartości w złotych z 2019 roku

Michał Hetmański

Bernard Swoczyna

**Dziękujemy
za uwagę**